

Utredning inom småbarnspedagogik i Lovisa stad

framställare av utredningen
Pia Nyström
pia.nystrom@loviisa.fi
+358 44 055 5325

Innehåll

1. Utgångspunkt för utredningen.....	3
1.1. Inledning.....	3
1.2. Målet med utredningen.....	3
2. Processen för utredningen.....	4
2.1. Tidpunkt och beslutsfattande.....	4
2.2. Kommunikation och delaktiggörande.....	5
3. Småbarnspedagogikens olika former.....	5
3.1. Kommunal småbarnspedagogik.....	6
3.1.1. Daghem.....	7
3.1.2. Familjedagvård.....	9
3.1.3. Skiftesvård.....	9
3.1.4. Språkbud eller annan språkberikande verksamhet.....	10
3.2. Privat småbarnspedagogik.....	11
3.3. Öppen småbarnspedagogik.....	12
3.4. Förskolebarns morgnar och eftermiddagar.....	12
4. Alternativ för att öka användare av småbarnspedagogik.....	13
4.1. Avgifter för småbarnspedagogik.....	14
4.2. Hemvårdsstöd och kommundillägg.....	15
4.3. Andra rekommendationer.....	16
5. Småbarnspedagogikens krav på ledarskap och personalstruktur.....	16
5.1. Ledarskapet inom småbarnspedagogiken.....	16
5.2. Personalen och dess behörighetsvillkor inom småbarnspedagogiken.....	17
5.3. Rekrytering av personal.....	19
5.4. Personalens välmående.....	19
6. Olika samarbetsformer.....	20
6.1. Digital utveckling.....	20
6.1.1. Infrastrukturen.....	20
6.1.2. Elektronisk service för vårdnadshavare.....	21
6.1.3. Digitala verktyg för personalen.....	21
6.1.4. Digitala verktyg som används för inläring.....	22
6.2. Lilla kulturstigen.....	22
6.3. Musikleik på daghem.....	22
6.4. Församlingarna.....	23
6.5. Barnrådgivningen.....	23

7. Vägkarta för Lovisa stads småbarnspedagogik.....	23
8. Bilagor och bakgrundsmaterial.....	25
8.1. Bilagor	25
8.2. Bakgrundsmaterial.....	25

1. Utgångspunkt för utredningen

1.1. Inledning

Utredningen inom småbarnspedagogik vill ta fram nuläget inom Lovisa stads småbarnspedagogik och därmed ge riktlinjer för beslutsfattningen gällande vad en småstad som Lovisa kan och vill erbjuda sina barn och familjer i framtiden.

Småbarnspedagogiken har gått från att vara dagvård för barn vars vårdnadshavare arbetade eller studerade, till dagens småbarnspedagogik där barnets inläring och behov är i fokus. Småbarnspedagogiken är nu en del av Finlands undervisningssystem där barnets inlärningsprocess börjar inom småbarnspedagogiken, fortsätter i förskoleundervisningen och därefter i den grundläggande undervisningen. Småbarnspedagogiken är dock frivillig för barnen.

Småbarnspedagogiken flyttades 2013 från Social- och hälsovårdsministeriet till Undervisnings- och kulturministeriet. Utbildningsstyrelsen blev sakkunnigorgan 2015 och har sedan dess arbetat hårt med att förnya småbarnspedagogikens lagar och grunder till att motsvara dagens behov och krav. Idag betonas barnets rätt till småbarnspedagogik, vilket ställer krav på förändring i attityder, målsättning och verksamhetssätt.

Lovisa stad har satt upp mål i sin strategi, att Lovisa ska erbjuda högklassig småbarnspedagogik, på både finska och svenska, i centrum och i byacentrumen. Lovisa ska vara en barnvänlig stad med ett täckande daghemsnät. Vi ska satsa på en fostrings- och inlärningsmiljö som främjar välfärd samt är stimulerande, trygg och hälsosam. Vi ska skapa förutsättningar för ett gott samarbete med barnens vårdnadshavare och vi ska stöda ansvarsfullt föräldraskap. Vi ska satsa på en yrkeskunnig och motiverad personal.

Lovisa stad har uppgjort en plan för att kunna garantera ett målmedvetet utvecklingsarbete, för att uppnå stadens mål, inom alla ansvarsområden och i alla enheter. Bildningstjänsternas utvecklingsplan fungerar samtidigt som ett verktyg för att få enheternas personalröster hörda inför planering av följande års utvecklingsprojekt som påverkar innehållet i följande års budget.

Småbarnspedagogikens mål är att ordna en mångsidig pedagogisk verksamhet, med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition, främja barnets helhetsmässiga uppväxt och välbefinnande i samarbete med vårdnadshavarna samt samarbeta med olika aktörer, för att få en mångsidighet i verksamheten.

För att småbarnspedagogiken ska kunna uppfylla dessa mål behöver vi koncentrera oss på att skapa oss behovsenliga lokaler och verksamhetsförhållanden, arbeta för välmående och trivsel bland barn, vårdnadshavare och personal samt se till att vi har ett professionellt ledarskap som kan leda personalen i förändring. Detta skapar en attraktiv småbarnspedagogik som kan locka till sig både nya kommuninvånare och arbetstagare.

1.2. Målet med utredningen

Vad ska vi utveckla inom småbarnspedagogiken? Vilka delar har vi redan nu på en bra nivå? Vilka delar behöver vi bli bättre på, med tanke på det som lagen och planen kräver samt vad barnen och barnfamiljerna behöver? Hur ska vi få en Lovisa-prägel på småbarnspedagogiken som staden kunde använda vid marknadsföring av Lovisa, för att få fler småbarnsfamiljer att flytta till staden, samt att få fler ortsbor att använda småbarnspedagogik i en ännu högre grad?

Lovisas styrkor är läget nära skog och hav samt tvåspråkigheten. Staden hade 15 218 registrerade invånare 2016, med språkfördelning på 55 % finskspråkiga, 42 % svenskspråkiga och 3 % som talar ett annat språk än finska eller svenska.

Lovisa vill satsa på service runt om i bygden, inte enbart i centrum av Lovisa. Lovisas stadsfullmäktige gjorde beslut 2016 på att bevara alla skolor, även de skolor som har ett mycket lågt elevantal. Daghem finns på flera håll i runt bygden. Hur ska vi kunna få små enheter att möta dagens krav?

Småbarnspedagogiken i Lovisa har inte tidigare utretts som helhet. Centrumdaghemmen deltog i senaste skolnåtsutredningen tillsammans med Kuggom daghem, Tessjö daghem och Valkom daghem. Den delen av utredningen togs aldrig till politisk behandling. Nu är inte målet att utreda daghemsnätet utan småbarnspedagogiken som en helhet. Målet bakom utredningen är inte besparing eller indragning. Målet är att reda ut och besluta vad vi ska satsa på med de begränsade resurser en småstad har.

Våra utmaningar idag är

- **Ökad efterfrågan på daghemspplatser.** Alla daghem har platsantalen fyllda. Varje vinter och särskilt våren orsakar svårigheter för daghemsföreståndarna att få alla nya barn placerade. Vad ska vi göra för att kunna garantera tillräckligt med platser?
- **Ökat behov på längre öppettider.** Hur ska vi få personalen i små enheter att räckta till för längre öppettider så att barnens trygghet inte äventyras under dagen? Från och med hösten 2018 behöver vi enligt lagen erbjuda förutom kvälls- och veckoslutsvård även nattvård.
- **Ökat behov av stödåtgärder hos barn.** Hur ska vi kunna erbjuda stöd och kunskap åt personalen i de barngrupper där stödbehoven är som störst? Många av dagens barn har behov av stöd i sitt beteende, att reglera sina känslor. Barnets hantering av känslor kan inte enbart stödas med hjälp av pedagogiska metoder, som hör till vår personals yrkeskunnande. Vem kan då hjälpa oss att hjälpa barnen i vardagen?
- **att resurserna är begränsade.** Vi har i årtal fått i uppdrag att göra upp en budget med 0 % ökning i kostnaderna. Vi har lyckats bra för våra krav på pedagogik har varit på samma nivå sedan början av 2000-talet. Barnantalet har minskat, vilket har gjort att vi har kunnat minska på personal. Nu är situationen en helt annan. Vi kommer att ha ökade krav på personalstruktur och behörighet, nya hjälpmedel samt själva inlärningsmiljöns uppbyggnad. På grund av de ökade kraven på pedagogik behöver personalen också fortbildning och arbetshandledning samt daghemsföreståndarna stöd och kunnande för att klara av att leda personalen i förändring.
- **sjukfrånvaron som ökar bland personalen.** En persons sjukfrånvaro påverkar de kolleger som arbetar i samma team och samma enhet. Vikarier byts ofta ut och har varit svåra att hitta. Personalens uppgifter har ändrat i och med att småbarnspedagogiken fått och får ny lag och en ny plan. Hur ska vi kunna fördela arbetsbördan så att personalen upplever att deras tid räcker till för barnen och för alla de uppgifter som ska utföras under en arbetsvecka?

Då vi planerar för framtiden behöver vi göra val. Vi har ingen möjlighet att utveckla allt på en gång. Då finns det en stor risk att ingenting blir klart och att ingenting förändras. Utvecklingen ska vara fortgående. För att få riktlinjer för vad vi ska utveckla och i vilken prioriteringsordning utvecklingen ska ske, behöver vi en utredning, som blir en vägkarta för utvecklingen inom småbarnspedagogiken. Vårt mål är att erbjuda småbarnspedagogik av hög kvalitet, det vill säga en verksamhet som motsvarar dagens krav inom småbarnspedagogiken.

2. Processen för utredningen

2.1. Tidpunkt och beslutsfattande

Från och med 2015, då Utbildningsstyrelsen fick uppdraget att styra småbarnspedagogiken har lagarna förnyats i snabb takt. Även grunderna för planen inom småbarnspedagogik ändrades och togs i bruk 2017, och blev från en rekommendation till ett normgivande dokument. Detta ledde till att Lovisas småbarnspedagogik fick ett stort behov av en vägkarta för att inom en övergångstid på några år kunna uppnå dagens krav.

Tidpunkten för själva utredningsarbetet har varit 1.1.2018 – 30.4.2018. Därefter presenterades utredningen i bildningsnämnden 30.5.2018. Efter det skickades den till stadsstyrelsen och stadsfullmäktige för godkännande.

2.2. Kommunikation och delaktiggörande

Både enligt kommunallagen och stadens strategi ska kommuninvånarna ha möjlighet att delta och påverka. I vårt intresse ligger att föra en tidsenlig kommunikation som främjar invånarnas, personalens och andra intressentgruppers möjligheter att delta och påverka. Tvåspråkigheten ska säkerställas i all kommunikation och vi använder ett klart och lättförståeligt språk.

Under utredningens gång har detta varit en viktig del i själva arbetet. Innan det egentliga utredningsarbetet hade kommit i gång gjordes en elektronisk förfrågan för kommuninvånare 18.1 – 6.2.2018, där alla intresserade kunde delta. Frågornas innehåll tangerade alla delområden som utredningen innefattar. Vi valde sådana frågor vi verkligen ville utreda och ville höra kommuninvånarnas åsikter i. Frågorna och svaren presenteras i bilaga 1. På förfrågan svarade 116 personer. Svaren har använts som ett redskap under beredningen av utredningen.

För oss var det också viktigt att under utredningens gång höra barnen. Vi intervjuade daghemsbarn i åldern 3-6 år, där barnen fick berätta hur de skulle vilja att ett daghem skulle se ut, vad man ska kunna göra på gårdsplanen, hur resan till och från daghemmet känns samt hur skiftesvårdens verksamhet under kvällar och veckoslut kunde se ut. Intervjuerna gjordes 15.1 – 8.2.2018 på daghemmen. 179 barn i åldern 2-6 år svarade i ord och/eller i bild. Barnens svar är tänkta att användas vid planering av inlärmingsmiljöer och vid planering av eventuella nybyggen. Skiftesvårdens frågor gav inga nya idéer. Det var mer en beskrivning över vad barnen brukar göra under kvällarna. Barnens svar finns sammanställda i bilaga 2.

Utredningen har gjorts i samarbete med berörd personal och berörda samarbetsparter. Samarbetsparterna har varit delaktiga under hela processens gång. Aktiva samarbetsparter under utredningens gång har varit: kulturproducent Paola Dadda, chef för kultur- och fritidsväsendet Leif Eriksson, utvecklingsdirektör Sten Frondén, bildningsdirektör Thomas Grönholm, t.f. chef för småbarnspedagogik Sofia Hoff, lokalchef Antti Kinnunen, kostservicechef Annika Kuusimurto, kommunikations- och marknadsföringssakkunnig Jaana Laine, ekonomiplanerare Siv Mårtens, städchef Tuija Niemeläinen, dataförvaltningschef Marko Perttilä och utbildningschef Timo Tenhunen.

Hur utredningsarbetet framskridit har presenterats för bildningsnämndens medlemmar under nämndens möte. En aftonskola ordnades för stadsfullmäktiges, -styrelsens, tekniska nämndens och bildningsnämndens representanter den 10 april, där bland annat ett förslag på ett nytt daghem presenterades och diskuterades. Ett infotillfälle ordnades för kommuninvånare 24 april, där utredningen presenterades i sin helhet, för att kommuninvånarna kunde få svar på sina frågor. Utkastet fanns till påseende 1-13.5.2018 på stadens nätsida www.loviisa.fi/sv.

3. Småbarnspedagogikens olika former

Finlands småbarnspedagogik innefattar olika former, av vilka familjen ska kunna välja den form som är lämpligast för deras barn. Lovisa stad står för majoriteten av servicen, men köper även några platser av grannkommunerna samt möjliggör småbarnspedagogik hos privata producenter med hjälp av privatvårdsstöd och kommundillägg. Då staden köper platser inom småbarnspedagogik av andra serviceproducenter behöver staden undersöka att servicen har samma standard som förutsätts av stadens egen service. (Lagen om småbarnspedagogik 10 §, 28.12.2012/909). Förpliktelserna som styr småbarnspedagogiken bygger på Finlands grundlag, lagen om småbarnspedagogik och grunderna för planen för småbarnspedagogik.

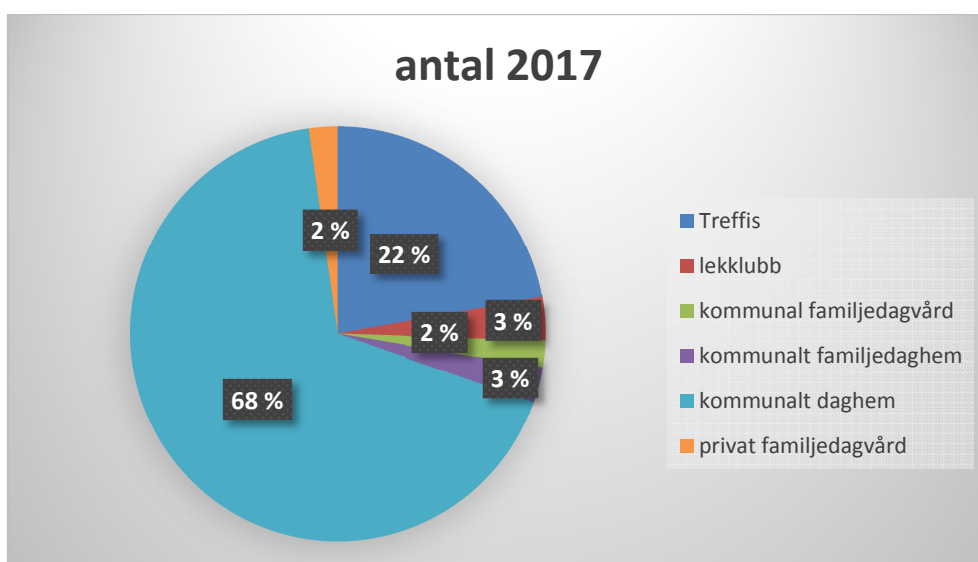
Att vårda och fostra sitt barn hemma är ett alternativ till småbarnspedagogik i grupp (daghem och familjedaghem). Som komplement till hemvård erbjuder Lovisa stad öppen småbarnspedagogik och klubbverksamhet. Även tredje sektorn kan erbjuda klubbverksamhet. I Finland har varje barn rätt till småbarnspedagogik minst 20 timmar i veckan.

I tabell 1 nedan beskrivs hur de olika formerna inom småbarnspedagogik utnyttjas i Lovisa. Som jämförelsematerial finns uppgifter från 2013, då en mindre utredning över småbarnsfostran gjordes tillsammans med Lapträsk kommun för kommunernas interna bruk. I tabellen syns tydligt hur familjedagvården som vårdform minskat under åren och att daghemplatser ökat. Öppet daghem Treffis har trots sjunkande barnantal i Lovisa kunnat upprätthålla sin popularitet. Personalantalet har minskat men

behov att öka det tillbaka finns. Lekklubbens användning har inte ännu minskat så synligt, men under våren 2018 fanns bara 15 barn inskrivna, vilket betyder att ena lekklubben har 10 barn, den andra enbart 5 barn.

Former inom småbarnspedagogik	2013, antal	2017, antal
Öppet daghem Treffis	194	179
Lekklubb	26	27
Kommunal familjedagvård	25	17
Kommunalt familjedaghem	61	22
Kommunalt daghem	464	544
Privat familjedagvård	32	18
Använder småbarnspedagogik	802	807

Tabell 1: Användningen av småbarnspedagogik (källa: bokslut 2013 och 2017)

Figur 1: Cirkeldiagram på tabell 1 har åskådliggjorts genom att omvandla antal till procent

3.1. Kommunal småbarnspedagogik

Lovisa stads småbarnspedagogik består idag av 11 daghem, två familjedaghem och tre familjedagvårdare som arbetar i sitt eget hem. Utöver dem finns två lekklubbar, den finska i Rauhalan päiväkoti och den svenska i Villekulla daghem, samt öppet daghem Treffis. För alla dessa enheter ansvarar fem daghemsföreståndare och för ansvarsområdet chefen för småbarnspedagogik.

Den nuvarande lagen om småbarnspedagogik gav direktiv om hur barnets subjektiva rätt till småbarnspedagogik begränsas och hur man kan förstora gruppstorlekarna. Den nya lagen gav dock kommunerna möjlighet att besluta själv i dessa frågor. Lovisa stads fullmäktige tog beslut i frågorna 2016.

Barns subjektiva rätt till småbarnspedagogik

Lagen om småbarnspedagogik, innefattar en begränsning av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik till 20 timmar i veckan, och är en så kallad minimilag vilket betyder att kommunen har rätt att erbjuda mera. Men rätten att välja om ett barn deltar i småbarnspedagogik eller inte kvarstår hos vårdnadshavarna.

Lovisas stadsfullmäktige beslöt 30.3.2016, § 50, att inte begränsa barnets subjektiva rätt till småbarnspedagogik. Den nya lagen om småbarnspedagogik som är under beredning kommer inte att ändra på detta, vilket betyder att kommunerna fortsättningsvis kan hålla fast vid sitt beslut.

Grupstorlekarna i daghemmen

Kommunen har rätt att besluta om platsantal i en barngrupp ifall kommunen väljer att sänka maximiantalet från lagens tillåtna maximiantal. Lovisa stads bildningsnämnd godkände 28.9.2016, § 70 att inte höja barnantalet från och med 1.8.2017, då det praktiskt blev möjligt. Detta betyder konkret:

Vårdform och barns ålder	Antal barn per vuxen
daghem, barn under 3 år	4/1
daghem, barn fyllda 3 år	7/1
familjedagvård, barn 1-5 år	4,5/1

Tabell 2: Relationstal inom småbarnspedagogiken

Varje grupp byggs upp så att vuxenantalet blir högst tre i daghem och i familjedaghem. Flera vuxna än tre får placeras i gruppen, men barnantalet får inte höjas. Detta betyder att i en barngrupp i daghem med barn i ålder 1-3 är platsantalet 12, i åldern 3-5 är platsantalet 21. I ett familjedaghem håller vi gruppstorleken 10 heltidsbarn pga. att till personalens uppgifter hör utöver den pedagogiska verksamheten även kost- och städservice. I en syskongrupp i daghem, där barn i åldern 1-5 år är placerade i samma grupp är platsantalet 21. Varje barn under tre år räknas på 1,75 barns plats, vilket medför att barnantalet inte uppnår 21.

Den nya lagen kommer inte att innebära förändringar i gruppstorlekarna, vilket betyder att Lovisa kan hålla fast vid sitt beslut.

3.1.1. Daghem

Lovisa stads elva daghem erbjuder småbarnspedagogik på hel- och deltid. Tessjö daghem erbjuder även kvällsvård och Forsby daghem förutom kvällsvård även veckoslutsvård. Inget daghem erbjuder nattvård.

Under denna utredning har vi inte fördjupat oss i de nuvarande enheternas funktionsduglighet, byggnadernas skick och behov av reparationer. Det är en utredning som kräver mer tid och som behöver arbetas ut av tekniska sektorn i samarbete med småbarnspedagogikens sakkunniga. Detta är ett arbete som behöver göras men som behöver mer tid och resurser än denna utredning har kunnat ge.¹⁾

Nuläget är att vi har utrymmesbrist i stadsdelarna Sävträsk, Isnäs, Tessjö och Lovisa centrum. ***Till Sävträsk planeras en barack som en snabb lösning. Den placeras i anslutning till Hembacka daghems gårdsplan. Baracken är en tillfällig lösning som ger oss tid att följa med läget. Vi behöver se om en grupp till räcker för Hembacka daghem och om det är ett permanent behov.***²⁾
Isnäs daghem behöver redan under våren 2018 tilläggsplatser och där planeras en tillfällig utvidgning av daghemmet till den näraliggande samlingslokalen. Behovet av tilläggsplatser kommer att finnas även under verksamhetsåret 2019-2020, vilket betyder att Isnäs daghem snabbt behöver få en lösning på sina lokalitetsproblem.³⁾

Tessjö daghems situation planeras lösas hösten 2018 då de finska förskolebarnens morgon- och eftermiddagsvård placeras i skolan, i samma lokal där de går i förskola.

Lovisa centrum är det område som behöver mer tid och planering för att hitta en lösning på sin situation. De daghem som finns idag uppfyller inte de krav planen på småbarnspedagogik ställer på dagens verksamhet. Inga rum för smågruppsverksamhet finns, då vi behöver fylla alla tomma rum med barngrupper på grund av för få platser på området. ***Lovisa ska från 1.8.2018 erbjuda nattvård i Forsby daghem, men skiftesvården borde fås till Lovisa centrum för att även de familjer som bor öster om Lovisa centrum kan använda den utan att behöva köra 20-30 kilometer åt fel håll för att fortsätta sin arbetsresa till Lovisa, Kotka eller Kouvola. Jag, som utredare, ser att Lovisa skulle behöva ett nytt daghem i centrum för att lösa de behov som finns.***¹²⁾

I den senaste skolnåtsutredningen fanns ett förslag på ett stort daghem på Lovisa centrum-området. Mitt förslag skulle vara ett lite mindre daghem, än det föreslagna i skolnåtsutredningen, som skulle kunna uppfylla de behov som finns idag. Om det i framtiden visar sig att något daghem får till exempel inneluftsproblem eller om barnantalet i staden märkbart ökar borde detta nya daghem planeras så att det går att smidigt bygga till efter de behov som kan uppstå.

Ett daghem i Gråberg, där det finns en tomt som lämpar sig till daghemstomt, skulle vara lättillgängligt från många håll. Nära motorvägen, nära service som familjerna kunde anlita på hemvägen, nära centralköket med tanke på mattransporten och nära Det goda livets hus Gråberg, som också har service dygnet runt. Med tanke på skiftesvården, då personalen behöver arbeta ensam och deras säkerhet, finns det annan service i närheten med personal dygnet runt. Ett samarbete mellan dessa enheter skulle vara fruktbart på många olika sätt, men främst det att barnen får bekanta sig med äldre personer och de kan träffa barn. Man kunde också planera lokaliteter för det öppna daghemmet Treffis i samma daghemsbyggnad. Då skulle Treffis kunna använda daghemmets gård och barnen bli bekanta med daghemsvärlden redan innan det är tid för dem att börja på del- eller heltid inom småbarnspedagogiken.

För att kunna bygga ett nytt daghem finns reserverat budgetmedel i investeringsplanen. För 2018 finns reserverat 150 000 euro för planering av ett nytt daghem, och för åren 2020 och 2021 finns det reserverat 2,4 miljoner respektive 2,45 miljoner för byggandet av det. Den reserveringen gjordes då det stora daghemmet bereddes som förslag i skolnåtsutredningen, men som aldrig kom till en politisk behandling. Reserveringen av anslagen har dock hela tiden funnits kvar i investeringsplanen. För att påbörja en planering av ett nytt daghem ännu i år kan tiden vara lite väl knapp, men att bygga daghemmet år 2020 och 2021, torde vara en möjlighet. ⁴⁾

Statistiken visar i bilaga 3 att barnantalet är på minskning men en hög användningsprocent inom småbarnspedagogiken. Då barnantalet har minskat har också platserna inom småbarnspedagogiken minskat. Platsantalen har minskat inom familjedagvården i den takt som familjedagvårdarna gått i pension eller blivit med för få barn och kunnat flyttas till befintliga uppgifter i daghem eller familjedaghem.

Behovet av platser varierar. Alltid finns det inte lediga platser i det närliggande daghemmet, men i huvudsak har vi kunnat erbjuda en plats i något daghem. Tyvärr har ibland resorna blivit längre för vårdnadshavarna. Idag fungerar inte längre systemet att en familj ansöker om en plats för sitt barn under ansökningstiden, det vill säga veckorna 7-8, för att få en översikt om hur många platser vi behöver för följande verksamhetsår. Vårdnadshavarna ansöker om plats året runt, vilket har gjort att vi från och med nu kommer att slopa ansökningstiden. Härefter kan varje familj ansöka om plats för sitt barn enligt lagen fyra månader innan behovet börjar. Det betyder att vi behöver vara flexibla och ha lediga platser för att kunna ta emot barn under årets alla månader.

Lekgården och Kuggom är de daghem som idag har kvadrater som kunde förvandlas till gruppum. Men inget av dem är beläget i närheten av majoriteten av de köande barnens hem. Inget av dessa har heller så många tomma kvadrater att vi i nuvarande utrymmen skulle få en barngrupp på 21 barn att rymmas utan ingrepp. Även läget borde vara centralare, med tanke på vårdnadshavares arbetsväg.

Ökat behov av längre öppettider har blivit vanligare och de små enheterna på tre personer kan inte hålla öppet mer än tio timmar då personalens arbetstid inte räcker till. Personalens arbetstid är begränsad och bestämd enligt kommunala kollektivavtalet till 38,75 timmar i veckan. En ensam person får inte bli ensam med för många barn enligt lagen, för då kan vi inte garantera barnens eller personalens säkerhet ifall något skulle hända. I dessa fall har vi behövt sätta in tilläggsresurs som är en tilläggskostnad för våra enheter.

I framtiden behöver vi också kriterier för hur länge ett daghem kan fungera då barnantalet sjunker mycket lågt. Dagens minsta daghem har en grupp med tre vuxna. I ett skede hade vi ett daghem öppet med under 15 barn, alltså vi fick inte ens en grupp på 21 platser fylld. Jag föreslår att då barnantalet i framtiden inte fyller 21 platser och situationen inte ser ut att ändra efter två år, så är det dags att ta ställning till att stänga daghemmet och bereda plats för de behövande barnen i det närliggande daghemmet. Visst finns det undantag, de daghem som ligger långt från andra närliggande daghem, som till exempel Isnäs daghem och Ruukin päiväkoti. ¹⁾

3.1.2. Familjedagvård

Familjedagvård erbjuds idag av två familjedaghemmen Duvan i Gammelby och Lyckebo i Hommansby samt av tre kommunala familjedagvårdare som arbetar i sina egna hem. Alla dessa enheter har funnits länge och har varit omtyckta av de familjer som använt denna form av småbarnspedagogik.

Inom familjedagvården uppstår det nya utmaningar på grund av familjedagvårdarnas veckoarbetstid och de ökade kraven på småbarnspedagogik. Dessutom ska en barnträdgårdslärare vara ansvarig för familjedagvårdens pedagogik.

Varje barn inom småbarnspedagogiken ska ha en personlig plan som ligger som grund för planeringen, förverkligandet och utvärderingen av verksamheten. I lagen står att en barnträdgårdslärare bär ansvaret för planerna, vilket betyder att daghemsföreståndarna, som har barnträdgårdsläraryrke, behöver fungera som stödperson vid uppgörandet och utvärderingen av planerna.

2011 infördes 40 timmars veckoarbetstid för de kommunala familjedagvårdarna, som arbetar i sina egna hem och en begränsad tid för övertid. Detta är ett utmanande arrangemang för familjerna, vars barn behöver vård ca 50 timmar i veckan på grund av vårdnadshavarnas långa arbetsresor och varierande arbetstider. Veckoarbetstiden orsakar också huvudbry för daghemsföreståndarna, som planerar familjedagvårdarnas arbetstider och ledigheter. Gruppens barn har aldrig samma vårdtider, utom i de fall de är syskon, vilket gör att barnens vårdtider kan variera allt från 5.30 till 17.00. Detta kan ge en veckoarbetstid på 57,5 timmar. För att kunna erbjuda familjedagvårdaren 40 timmars arbetsvecka behöver hon minst två dagar ledigt i veckan. Under den tiden ska kommunen ordna en reservplats, för de barn som det behöver, i det närliggande daghemmet och se till att barngruppen har tillräckligt med personal under samma tid. Familjerna har inte alltid använt reservplatsen för att barnet inte ska behöva flytta på sig så ofta. Detta kan bli en ohållbar situation för familjerna, om de väljer att inte utnyttja reservplatsen.

Vissa kommuner har ordnat reservdagvårdsp plats i ett familjedaghem, som grundats enbart för reservvård. Detta har dock inte varit möjligt i Lovisa i och med att den geografiska spridningen bland familjedagvårdarna varit för stor. Idag har vi en familjedagvårdare i Isnäs, en i Valkom och en på Lovisa centrum-området.

Familjedagvården kräver för de familjedagvårdare, som arbetar i sitt eget hem, tilläggsdelar till administrationsprogrammet Pro Consona, som används för hela småbarnspedagogiken, för att daghemsföreståndarna ska kunna placera barnen hos familjedagvårdaren, planera och följa upp arbetstiden, samt räkna och betala ut lönen åt henne. Tilläggsdelarna till programmet kostar 2400 euro/år. An efter som familjedagvårdarna går i pension eller av andra orsaker flyttas till andra uppgifter kommer familjedagvård i vårdarens eget hem att falla bort som en kommunal vårdform. Då bör administrationsprogrammet Pro Consonas tilläggsdelar sägas upp och pengarna överföras vid budgetuppgörandet till anskaffningar av behövlig informationsteknik inom småbarnspedagogik.

3.1.3. Skiftesvård

Behovet av skiftesvård har varit lågt under några år, men nu ser behovet ut att öka igen. Det påvisar bokslutet för år 2017 med 27 skiftesbarn i jämförelse med 2016 då barnen endast var 13. Särskilt i Lovisa centrum har förfrågan varit aktivare och även efterfrågan på nattvård har funnits. Den förfrågan vi gjorde till kommuninvånare i januari 2018 (bilaga 1) visar att intresset var störst i Lovisa centrum. I enkäten svarade 43,7 % (38 personer) att skiftesvården borde ordnas i centrum av Lovisa, 26,4 % (23 personer) att den borde vara i Forsby och 12,6 % (11 personer) i Tessjö.

Att öppna ett skiftesdaghem i Lovisa centrum är inte möjligt just nu på grund av att inget av de nuvarande daghemmen lämpar sig för skiftesvård. Skiftesvårdsdaghemmet behöver ha tillräckligt med utrymme för sängar, både för de barn som vilar under dagen, men även för de barn som tillbringar natten på daghemmet. Sängarna behöver placeras i ett rum som lämpar sig för att sova en hel natt, inte i ett stort rum som på dagen används för aktiv verksamhet. För de barn som tillbringar hela nätter på daghemmet behöver sängen vara stabil och bekväm, så att barnet tryggt kan sova i sin säng. Personalens sociala utrymmen behöver finnas i närheten av barnens sovrum, eftersom man arbetar oftast ensam under kvällar, veckoslut och nätter. Gruppens utrymme behöver ha köksutrustning med kylskåp och möjlighet att laga morgonmål, mellanmål och kvällsmål samt värma maten under veckosluten. Kökspersonalen arbetar inte under dessa tider. Maten transporteras från centralköket under vardagarna samtidigt med maten för den övriga verksamheten.

Alarmsystemet ska också vara intakt, vilket betyder att brandvarnarna är kopplade direkt till alarmcentralen. Forsby daghem är det enda daghemmet i Lovisa som uppfyller alla dessa krav. Därför är den enda möjligheten att placera nattvård i Forsby daghem från 1.8.2018, där redan nu veckoslutsvård erbjuds, tills vi hittar lokaler som kan erbjuda skiftesvård i Lovisa centrum.

I utkastet till den nya lagen om småbarnspedagogik, som är planerad att träda i kraft 1.8.2018 sägs i 13 § "Skiftesvård ordnas på kvällstid, nattetid och på söckenhelger på daghem eller i familjevård. Skiftesvård ska ordnas för barn som behöver detta på grund av förälders eller andra vårdnadshavarens arbete eller studier."

I och med denna precisering i lagen kommer Lovisa stads småbarnspedagogik att behöva tilläggsresurser med placering i Forsby daghem för att kunna förverkliga skiftesvård dygnet runt 365 dagar i året. Tillägget för Lovisas del betyder personal för nattvård och söckenhelgerna. Idag är det svårt att uppskatta hur mycket tilläggsresurser denna ändring kommer att medföra, i och med att vi inte vet omfattningen av vårdbehovet. Men till en början räknar vi med två dagvårdare från 1.8.2018. Lönekostnaderna kommer inte att öka inom Lovisa stads småbarnspedagogik i och med att vi internt kan omplacera personal för detta ändamål¹¹⁾

3.1.4. Språkbud eller annan språkberikande verksamhet

Lovisas politiker har haft en stark politisk vilja att grunda en språkbudsgrupp på svenska för finskspråkiga barn. Den första möjliga ansökningstiden till språkbudsgrupp i Lovisa var våren 2017. Då sökte enbart sex barn. I februari 2018 erbjöds familjerna en ny chans att söka till språkbud. Enbart ett barn sökte. Bristen på efterfrågan visar att språkbud inte är ett alternativ för Lovisa.

I förfrågan som ordnades i januari 2018 svarade majoriteten av svaranden 67,8 % (82 personer) att de önskar att deras barn kunde delta i en tvåspråkig barngrupp där personalen målmedvetet använder båda språken med barnen.

Ny forskning visar att barnen har stor nytta av att lära sig flera språk och att det inte gör något fast barnet blandar språk. Målet skulle inte vara att barnet blir tvåspråkigt, utan att varje barn skulle bekanta sig med det andra inhemska språket samtidigt som det får stöd i sitt modersmål. Det finns också många barn som kommer från ett tvåspråkigt hem. För dessa barn kunde denna modell passa bra.

Lovisa har redan nu flera daghem som erbjuder småbarnspedagogik i tvåspråkiga grupper (Isnäs daghem, Lekkårgården, Hembäcka daghem, två grupper i Forsby daghem, en grupp i Valkom daghem, Kuggom daghem samt familjedaghemmet Lyckebo). Denna modell kunde utvecklas även för Tessjö daghem och för något daghem i Lovisa centrum. Samtidigt borde målmedvetenheten uppmärksammas ännu noggrannare och personalen omfördelas för att kunna erbjuda en ännu bättre kvalitet i stödjandet av barnens språk.¹³⁾

Idag har de flesta tvåspråkiga grupperna svenskspråkig personal, vars modersmål inte är finska. För att kunna stödja de finska barnens modersmål borde personalen delvis bytas ut för att språkstödet skulle bli optimalt. Den enklaste och effektivaste modellen vore att en i personalen skulle vara svenskspråkig, en finskspråkig och om möjligt den tredje tvåspråkig. Verksamheten ska planeras så att allt inte leds på båda språken samtidigt för samma barngrupp, utan att verksamheten planeras ändamålsenligt och så att barnets modersmål stöds, men att det andra språket blir bekant i en positiv miljö. För de barn som kommer från ett tvåspråkigt hem behöver personalen fundera hur barnets båda språk stöds på bästa möjliga sätt. Det viktigaste är att språkstödet innefattas i den normala verksamheten och att den planeras utgående från barnens behov.

Då familjen ansöker om plats för sitt barn borde de kunna söka direkt till den grupp de önskar. Då ser daghemsföreståndaren genast vilken språkgrupp familjen önskar för sitt barn. Denna modell borde utvecklas och förberedas under verksamhetsåret 2018-2019 för att tas i bruk 1.8.2019. Det som är viktigt är att Lovisa också sparar enspråkigt svenska och finska grupper för de barn som behöver en enspråkig grupp som stöd i sin språkutveckling.

3.2. Privat småbarnspedagogik

Privat småbarnspedagogik erbjuds idag av tre familjedagvårdare och familjedaghemmet Krisumaja. Den privata småbarnspedagogiken övervakas av Lovisa stads småbarnspedagogik. I praktiken har chefen för småbarnspedagogik ansvaret för övervakningen. Hon gör regelbundet övervakningsbesök tillsammans med en daghemsföreståndare (i framtiden med planeraren) och beslutar om producentens godkännande och underkännande. Privata producenter ska erbjuda samma kvalitet av småbarnspedagogik som den kommunala.

Lovisa stad stöder de privata producenterna med privatvårdsstöd och kommundillägg. Privatvårdsstödet och kommundillägget betalas ut via Folkpensionsanstalten (FPA). Avtalet med FPA ska förnyas 1.1.2019. De privata producenternas utgifter har ökat i takt med att samhället har höjt prissättningen av varor och de kommunala avgifterna för småbarnspedagogik har gått ner. För att familjerna ska kunna välja familjedagvård behöver Lovisa stad kunna garantera dem det privata alternativet. I samband med förnyandet av avtalet med FPA blir också en väsentlig höjning på minst 50 % av kommundillägget aktuellt.¹⁹⁾

Idag betalar staden 200 euro per barn för ett barn i heltidsvård i familjedaghemmet Krisumaja och 150 euro per barn för ett barn i familjedagvård. För ett barn i deltidsvård (20 timmar i veckan) betalar staden halva summan. Prisskillnaden har motiverats med att Krisumaja har större utgifter på grund av hyreslokalen, där deras verksamhet finns, jämfört med en familjedagvårdare som utövar sitt yrke i sitt eget hem.

För barn, som vårdas hos privata serviceproducenter, beviljas inte kommundillägg för över 20 timmar i veckan om den ena vårdnadshavaren är hemma. Den privata småbarnspedagogiken lyder i detta fall direkt under lagen för småbarnspedagogik. Ifall familjen har ett särskilt behov av mer än 20 timmar i veckan, trots att den ena vårdnadshavaren är hemma, behöver chefen för småbarnspedagogik skriva ett särskilt beslut för beviljandet av det utökade stödet.

Flera kommuner har tagit i bruk servicesedel som ett alternativ till privatvårdsstöd med kommundillägg. Då ingår staden ett avtal med den privata producenten om användningen av servicesedel. Sedeln är inkomstrelaterad, så familjens inkomster inverkar på servicesedelns storlek och på den egna avgiftsdelen. Målet är att familjen ska betala samma avgift för den privata småbarnspedagogiken som för den kommunala. Familjen ansöker om servicesedel för privat vård av staden. Servicesedeln används mellan privata daghem och kommuner.

Kommunerna har olika system för hur de använder kommundillägg till privatvårdsstöd och servicesedel. För familjedagvård används i huvudsak privatvårdsstöd med kommundillägg, även i kommuner där servicesedel används för privata daghem. Familjen ansöker privatvårdsstöd och kommundillägg via FPA. Om Lovisa skulle gå in för servicesedel skulle vi behöva tilläggsresurs för att räkna ut servicesedelns storlek på basen av familjernas inkomster och för att betala ut den. Lovisas privata småbarnspedagogik består enbart av familjedagvård, så servicesedel är ingen passande lösning för Lovisa i detta skede. Alternativet utreds av denna orsak inte närmare.

Familjedaghemmet Krisumajas ägare har muntligen meddelat att de eventuellt kommer att sluta sin verksamhet 31.7.2019 av personliga skäl. Personalen är intresserad av att fortsätta sitt arbete bland barn, men de kommer inte att fortsätta som egen företagare.

Lovisa stad har behov av dessa platser inom småbarnspedagogiken och har inga ersättande platser i närheten av Lovisa centrum. Verksamheten är tvåspråkig. Lovisa stad ska i samband med budgetberedningen utreda om Lovisa kunde ta över verksamheten av Krisumajas ägare från 1.8.2019.¹⁴⁾

Förhandlingar om huruvida personalen kunde anställas av kommunen behöver inledas under hösten 2018. Då verksamheten blir kommunal behöver en tredje vårdare anställas för att kunna förlänga öppettiderna i Krisumaja, som nu är från 7 till 16.30. Placeringen av familjedaghemmet är på en geografiskt bra plats. En utredning för lokalens hyrning och hälsoinspektörernas och brandsynens godkännande behövs innan man kan göra beslut i saken.

3.3. Öppen småbarnspedagogik

Lovisa stad har erbjudit under verksamhetsåret 2017-2018 lekklubsverksamhet i Rauhalan päiväkoti och Villekulla daghem. Tidigare år har även Leggården i Pernå kyrkoby haft en lekklubb, men barnantalet blev för lågt så den startade inte inför verksamhetsåret 2017-2018. Lekklubsverksamheten erbjuds under tiden 1.9 – 31.5 tre dagar i veckan, tre timmar per dag. Den följer skolornas lovkalender, vilket betyder att barnen har höstlov, jullov och sportlov under samma tid som skolorna. Lekklubben kostar 41 euro i månaden, utom för december och januari då den kostar 20,50 euro per månad för att kompensera höst-, jul- och sportlov. Under dessa tre timmar erbjuds mellanmål, men ingen lunch. Verksamheten leds av en dagvårdare.

Inför hösten 2018 har ansökningarna varit få, enbart åtta ansökningar, men till två olika grupper. Vi har haft minimalt 7 för att en grupp ska inledas på hösten. Nu är ansökningarna spridda så att ingen grupp kommer upp till 7 barn. Planen är att bilda en tvåspråkig grupp i centrum, där majoriteten av barnen finns och erbjuda alla intresserade barn en lekklubsplats där. Placeringsstället blir Rauhalan päiväkoti.

I och med att avgifterna gick ner för ett flertal familjer kan ett barn få deltidverksamhet i ett daghem för hel- och deltidbarn för samma pris eller till och med ett lägre pris än lekklubb. Då har barnet rätt till lunch och får pedagogisk ledning av ett mångprofessionellt team (barntädgårdslärare och dagvårdare). Avstånden mellan centrum och stadsdelarna vid gränserna till grannkommunerna är så pass långa att flera familjer väljer en deltidsp plats i det närliggande daghemmet eller familjedaghemmet istället för lekklubb. Samtidigt har Lovisa en hög användningsprocent inom hel- och deltidsvården, vilket minskar på hemmavarande barn som skulle kunna delta i lekklubb. **Intresset för lekklubb har alltså avtagit och då är det dags att se över denna verksamhet och avsluta den från och med 1.6.2019.** ¹⁵⁾

Utöver lekklubbarna erbjuder Lovisa stad öppen småbarnspedagogik i öppet daghem Treffis. Treffis ambulerar mellan olika stadsdelar, beroende på var det bor större mängder barnfamiljer. Barnfamiljerna har rätt att använda Treffis oberoende var de bor. Lovisa stads småbarnspedagogik har för tillfället endast en dagvårdare som ansvarar för verksamheten. Användningen är mycket stor på alla ställen och svaren i enkäten påvisar att det behövs en barntädgårdslärare som arbetspar för henne. Treffis samarbetar flitigt med tredje sektorn, särskilt församlingarna, men även samarbete med Musikinstitutet och Dansinstitutet utreds på kommuninvånarnas begäran. Treffis kan ändå inte bara bli en plattform för andra sektors verksamhet på Treffis tid. **Treffis ska erbjuda familjerna verksamhet enligt sin grunduppgift, småbarnspedagogik, för hemmavarande barn. Treffis behöver en lärarresurs från och med 1.1.2019.** ⁵⁾

3.4. Förskolebarns morgnar och eftermiddagar

Förskolebarnen hör till två olika sektorer, utbildningen och småbarnspedagogiken. Förskoleverksamheten lyder under lagen för grundläggande utbildning och i Lovisa lyder den under utbildningschefen (rektorer). Förskolebarnens morgon- och eftermiddagsvård lyder under lagen för småbarnspedagogik och därför under chefen för småbarnspedagogik (daghemsföreståndare). Skolbarnens morgon- och eftermiddagsvård lyder i sin tur under lagen för grundläggande undervisning och därför under utbildningschefen (rektorerna).

Det fanns en beredning 2016 för ett lagförslag att förskolebarnens morgon- och eftermiddagsvård skulle bli klubbverksamhet, men beredningen drogs in på grund av lagförslaget skulle ha ändrat på antalet vuxna per barn, vilket sågs som en försämring av barnets trygghet (Iltasanomat 11.3.2017). Därför lades beredningen ner.

Idag har Lovisa majoriteten av förskolorna i skolan. Det finns enbart två förskolor (av 14) kvar i daghem, Koskenkylän esikoulu och Kirkonkylän esikoulu. ¹⁶⁾

Koskenkylän esikoulu kommer att flytta in i samma skolbyggnad som Forsby förskola (planerad tidpunkt 1.1.2020) efter att skolhuset utvidgats och även Koskenkylän koulu har flyttat dit. Koskenkylän esikoulu verkar nu i en barack på Agricolahallens gårdsplan mellan Forsby daghem och Forsby skola.

Ruukin päiväkoti och Kirkonkylän koulu, som finns i Strömfors, ligger intill varandra. I skolan finns utrymme för förskolan vilket skulle förespråka att även Kirkonkylän esikoulu kunde flytta till skolan. Barnantalet på området är dock ganska litet, så en sammanslagning av förskolorna i Teutjärven koulu och Kirkonkylän koulu, för att kunna garantera en självständig förskolegrupp alla år, skulle vara bra.

Generalshagens skola, Harjurinteen koulu och Isnäs skolor erbjuder förskolebarnens morgon- och/eller eftermiddagsvård i skolan. På dessa ställen behöver inte barnen förflytta sig under dagen utan tillbringa hela sin dag på samma ställe. I de övriga fallen ska förskolebarnen förflytta sig mellan daghemmet och skolan med hjälp av skolskjuts eller promenera tillsammans med en vuxen. Från och med hösten 2018 kommer Tesjoen koulu att erbjuda förskolebarnens morgon- och eftermiddagsvård i skolan på grund av att daghemmet behöver flera platser för barn under förskoleålder, som står i kö.

Många barn kan ha svårt med förflyttningar under dagens lopp. För dessa barn har detta arrangemang passat bättre. Då behöver barnet inte anpassa sig till flera olika miljöer under dagen och inte byta barngrupp under dagen. Vi har flera daghem som har för få platser för barn under förskoleåldern, i och med att förskolebarnen behöver sina platser utöver förskolan. Att flytta förskolebarnens morgon- och eftermiddagsvård/-verksamhet till skolorna, där förskolan redan nu fungerar, skulle vara ett naturligt sätt att få platsantalet att bättre räcka till utan att behöva investera i flera nya daghemsenheter.

Då förskolans morgon- och eftermiddagsvård är i skolan har många vårdnadshavare antagit att förskolebarnens vårdavgift följer eftermiddagsverksamhetens avgifter, vilket inte är fallet idag. Förskolans morgon- och eftermiddagsvård lyder under lagen för småbarnspedagogik, vilket betyder att även avgiften fastställs enligt lagen och kriterierna för avgifter inom småbarnspedagogiken. **Flera kommuner har gått över till att även förskolebarnens vård skulle följa eftermiddagsverksamhetens verksamhetsplaner och avgifter. Denna modell kunde passa Lovisa, och flera vårdnadshavare frågat efter den möjligheten, anser vi att vi i denna utredning föreslår att detta skulle utredas närmare.**¹⁷⁾

I små skolor kunde detta till och med kunna leda till att även barn i årskurs ett kunde erbjudas morgon- och eftermiddagsverksamhet, fast det idag inte är en möjlighet på grund av för få barn. Hösten 2017 hade tio skolbarn ansökt om eftermiddagsverksamhetsplats och sju barn morgonverksamhetsplats som inte beviljades på grund av att sökanden var för få. Dessa barn sökte till Haddom skola, Kirkonkylän koulu i Strömfors, Kyrkoby skola i Pernå och Teutjärven koulu. Förskolebarnen bör dock tryggas den möjligheten. För Lovisa stad skulle detta ändå betyda inkomstbortfall på grund av att avgifterna skulle bli mer lik avgifterna för skolbarnen. En uppskattning visar på ca 30 00 euro i året.

Skolorna kommer inte att erbjuda skiftesvård, vilket betyder att de barn som behöver den servicen behöver få sin skiftesvård i ett skiftesvårdsdaghem. För dessa barn behöver garanteras transport eller ledsagning av en vuxen mellan skolan och daghemmet. Skiftesvård skulle till en början erbjudas i Forsby och Tessjö daghem, men i framtiden, om skiftesvården blir en möjlighet i centrum av Lovisa, skulle förskolebarnens skiftesvård flyttas till centrum.

4. Alternativ för att öka användare av småbarnspedagogik

I denna del ska vi koncentrera oss på sådana faktorer som kan inverka på deltagandet i småbarnspedagogik och hur vi kunde öka ytterligare deltagarantalet i Lovisa.

I Lovisa ser deltagarstatistiken ut enligt följande:

Födda år	Antal	Inom småbarnspedagogiken		Barn hemma	
		antal	%	antal	%
2012	168	149	89	18	11
2013	128	113	88	15	12
2014	142	102	72	40	28
2015	117	70	60	47	40
2016	116	41	35	75	65
2017	110	3	3	107	97
Tillsammans	781	478	61 %	302	39 %

Tabell 3: Statistik över deltagare i småbarnspedagogik och hemvård (bilaga 3)

Så här såg situationen ut i januari 2018. Barn som deltar i lekklubb eller Treffis är inte medräknade. Räkna man med dem blir användningsgraden ännu högre.

Varför vill vi i Lovisa fundera på hur vi ska kunna öka användare inom småbarnspedagogiken? Är inte hemvård tillräckligt för ett litet barn?

Vi inom småbarnspedagogiken vill inte ta ställning till kvaliteten i hemvården. För varje barn är vårdnadshavarna de viktigaste personerna i hans eller hennes liv, och ska så förbli. Även syskonen spelar en oerhört viktig roll i barnets liv. Vi vill inte erbjuda småbarnspedagogik istället för hemvård utan som ett komplement.

Barnen lär sig mest i åldern 0-6 år. En stor del av inlärningsvårigheter kan förebyggas om man ingriper tidigt. Enligt olika undersökningar är barn som har deltagit i småbarnspedagogik mer självständiga, de har bättre samarbetsförmåga, de koncentrerar sig bättre och de förhåller sig mer positiva till inläring jämfört med barn som inte deltagit i småbarnspedagogik. Inom småbarnspedagogiken läggs grunden för bland annat sociala färdigheter, gruppdynamik, självreglering, kognitiva och matematiska färdigheter, dessutom förstärks barnets språkutveckling. Småbarnspedagogiken har också en viktig roll i att förhindra utslagning. På daghemmet och i familjedaghemmet får barnet lära sig att leka med andra barn.

I följande kapitel redogörs för olika sätt Lovisa stad kan påverka ökningen av deltagandet inom småbarnspedagogiken.

4.1. Avgifter för småbarnspedagogik

Den nya avgiftslagen som trädde i kraft 1.1.2018 minskade familjernas avgifter inom den kommunala småbarnspedagogiken. De familjer vars inkomster är låga minskade avgifterna märkbart. I Lovisa kan vi jämföra januari 2017 och januari 2018. Då skilde sig avgifterna med -19 %, vilket i siffror betyder att i januari 2017 betalade familjerna 74 292 € medan i januari 2018 60 174 €. Barnantalet har varit på samma nivå.

Avgiftsutvecklingen under åren presenteras i nedanstående tabell. Ändringar har skett i både lagarna för klientavgifterna inom småbarnspedagogik och i Lovisas kriterier för avgifterna inom småbarnspedagogiken.

Avgiftsinkomster inom småbarnspedagogik enligt bokslut 2013 – 2017						
Årtal	2013	2014	2015	2016	2017	2018 bu
Sammanlagt	735 490	833 720	854 246	844 165	837 905	700 500
Lekverksamhet	8 067	7 160	9 165	9 626	6 570	6 500
Småbarnspedagogik	727 423	826 560	845 081	834 539	831 335	694 000

Tabell 4: Avgiftsutveckling

I Lovisa finns en stark politisk vilja att slopa avgifterna för småbarnspedagogik. Om avgifterna avlägsnas har vi uppskattat hur stort inkomstbortfall per år det skulle betyda för Lovisa stad i följande kalkyltabell:

Ålder (föd.årtal)	Inkomstbortfall för 20 h/veckan	Inkomstbortfall för hela avgiften
5-åringar (2012)	73 483,85	176 187,00
4-åringar (2013)	66 831,60	166 705,00
3-åringar (2014)	59 867,50	147 290,00
2-åringar (2015)	38 024,25	111 265,00
1-åringar (2016)	29 177,78	77 271,70

Tabell 5: Uppskattning av avgiftsbortfall och inkomster räknat på avgiftsbeslut i februari 2018

Om avgifterna för alla barn inom den kommunala småbarnspedagogiken skulle bli gratis för 20 timmar småbarnspedagogik i veckan skulle detta leda till att Lovisa stad skulle få ett inkomstbortfall på 29 500 euro i

året. Detta skulle också leda till att de privata producenterna inom småbarnspedagogiken inte längre skulle vara ett alternativ för Lovisabarn. För att kunna ta emot fler barn inom småbarnspedagogiken behöver vi öka platsantalet inom den kommunala småbarnspedagogiken i både Lovisa centrum och Forsby. Hur Lovisa skulle ersätta detta inkomstbortfall har jag ingen lösning på. Så länge statsmakten inte beslutat att barnen ska erbjudas avgiftsfri småbarnspedagogik kommer Lovisa inte att få ersättningar i form av statsandelar från det hållet. Lovisa skulle i så fall behöva ha en egen lösning för att finansiera inkomstbortfallet och ändå kunna bemöta de utgiftsökningarna som kommer bland annat genom personalstrukturförändringen och den tekniska utrustningen som är ny för småbarnspedagogiken.

Flera kommuner deltar under 2018-2019 i försöket att erbjuda 5-åringar avgiftsfri småbarnspedagogik under 20 timmar i veckan. De barn som behöver längre tid inom småbarnspedagogiken betalar familjen för den övergående tiden. Lovisa har beslutat att inte gå med i försöket (bildningsnämnden 28.2.2018, 14 §) eftersom deltagarantalet bland barnen födda 2013 redan i dagsläget motsvarar målet med experimentet.

Om försöket visar att deltagarantalet i de kommuner som deltar i försöket ökar betydligt kan avgiftsfriheten bli lagstadgad. Detta behöver Lovisa stads småbarnspedagogik förbereda sig på under budgetberedningen 2019. I övrigt kommer vi inte att föreslå att Lovisa stad skulle gå in för avgiftsfri småbarnspedagogik, för vi har ingen lösning på hur vi kan ersätta inkomstbortfallet utan att äventyra kvaliteten inom småbarnspedagogiken och så vill vi inte att våra privata producenter skulle bli ett alternativ som ingen väljer på grund av de höga prisskillnaderna.¹⁸⁾

4.2. Hemvårdsstöd och kommundillägg

Hemvårdsstödet framtid har varit mycket aktuellt på senaste tid, även på statligt håll. En ny modell för den har varit på förslag men förkastats och ifrågasatts. Hur hemvårdsstödet och dess utbetalningsgrunder kommer att se ut i framtiden är oklart just nu.

Hemvårdsstödet är förbundet till att familjen sköter sitt barn hemma. Därutöver erbjuder Lovisa stad ett kommundillägg till hemvårdsstöd för familjens yngsta barn under tre år. Tidigare hade Lovisa ett kriterium för att även familjens andra barn under skolåldern sköts hemma, men det kriteriet slopades 1.1.2017. Idag kan de äldre barnen delta i småbarnspedagogiken.

Hemvårdsstödet med sitt kommundillägg sporrar många vårdnadshavare att stanna hemma för att ta hand om sitt barn. Möjligheten är särskilt populär även bland de vårdnadshavare, som inte har ett arbete att återvända till och vars barn ändå skulle dra stor nytta av att delta i småbarnspedagogik.

Hemvårdsstödet är ett sätt som staten har utvecklat för att erbjuda föräldrar möjlighet att stanna hemma och vårda sina barn. Lovisa stad har år 2010 infört ett kommundillägg till hemvårdsstödet för den yngsta i familjen till de familjer som har barn under 3 år. Storleken på kommundillägget är 200 euro per familj, på vilket familjerna betalar skatt.

I förfrågan som gjordes i januari 2018 visar svaren tydligt att 69,2 % (81 personer) önskar att Lovisa stad skulle fortsätta betala ut kommundillägg till hemvårdsstöd. Enbart 7,7 % (9 personer) anser att Lovisa kunde avsluta utbetalandet av kommundillägget. Summan för kommundillägget i budgeten för år 2018 är 324 000 euro.

Ska Lovisa fortsätta betala ut kommundillägg till hemvårdsstöd från och med 1.1.2019 eller inte beror på flera olika faktorer. Vi hoppas på att de från statligt håll beslutar om hemvårdsstödet. Å andra sidan behöver Lovisa stads beslutsfattare bestämma vad man vill satsa på.

En faktor som spelar en central roll i användningen av småbarnspedagogik är hur staden valt att stöda hemvård. Om hemvård av barn stöds i form av kommundillägg kommer hemvård att vara ett attraktivare alternativ för många familjer. Då minskar användningen av hel- och deltidspplatser. Men å andra sidan ökar de större stöden inkomster för familjerna, som man anser gynnar barnet. I många familjer anser vårdnadshavarna att då de stannar hemma för att ta hand om det yngsta barnet i familjen låter de även de äldre barnen stanna hemma. Även detta påverkar användningsgraden av småbarnspedagogik.

De ovan nämnda orsakerna till hur familjernas val av användning av småbarnspedagogik är hur det påverkar familjens totalekonomi. De spelar en central roll men är inte den enda orsaken till familjens val.

Staten har uppmanat kommunerna att öka på användningen av småbarnspedagogik i daghem och familjedagvård. Lovisa stad har en relativt hög användningsprocent i dagens läge. Lovisa ligger över genomsnittet i landet. Det som oroar är det ökade behovet av stödåtgärder hos barn. För att kunna garantera hjälp i ett tidigt skede är det viktigt att barnen deltar i småbarnspedagogik.

Ett sätt att få fler barn att delta i småbarnspedagogiken i Lovisa vore att avlägsna kommuntillägget till hemvårdsstödet från och med 1.1.2019. Denna summa skulle delvis kunna överföras till kommuntillägget till privatvårdsstöd och höja det rejält. Resten skulle överföras till de personalutgifter som kommer att tillföra en ökning på grund av personalstrukturförändring som den nya lagen hämtar med sig från 1.8.2018. Men vad Lovisa väljer är ett beslut som behöver tas av stadsfullmäktige.²⁰⁾

4.3. Andra rekommendationer

Den finländska småbarnspedagogiken söker ännu sin plats i vårt samhälle. ***För att kunna öka deltagandet i småbarnspedagogiken är det viktigt att vi informerar, presenterar och berättar hur vardagen ser ut inom småbarnspedagogiken, vilka tjänster vi erbjuder och på vilket sätt de är betydande för barnet.***²⁶⁾

Lovisas småbarnspedagogik har under januari 2018 öppnat en egen Facebook-sida. Avsikten med den är att informera om aktuella ärenden inom Lovisas småbarnspedagogik men också att kunna dela aktuella frågor gällande småbarnspedagogik på nationell nivå för att få synlighet i hur mycket som händer inom småbarnspedagogiken idag och hur vi deltar i utvecklingen av den. Utöver Facebook använder småbarnspedagogiken stadens nätsidor och peda.net. Där presenterar vi våra tjänster och det som är aktuellt hos oss just nu. På peda.net upprätthåller varje daghems- och familjedaghemsgroup sin egen sida, där de berättar vad som är på gång hos dem just nu. På detta sätt kan vårdnadshavarna vara delaktiga i vad deras barn upplever under sin dag.

I förfrågan, som gjordes i januari 2018, önskade några att även småbarnspedagogiken liksom skolan skulle använda Wilma som informationskanal. Hur vi ska utveckla våra elektroniska tjänster beskrivs i kapitlet 6.1 b. Elektronisk service för vårdnadshavarna på sidan 22.

5. Småbarnspedagogikens krav på ledarskap och personalstruktur

Målen för småbarnspedagogik förnyades i lagen om småbarnspedagogik och konkretiserades i grunderna för småbarnspedagogik, som idag är ett normgivande dokument. För att vi ska kunna uppnå kraven behöver alla ledare förmåga i att leda förändringsprocesser och pedagogik.

Ett högklassigt ledarskap och en personal som är yrkeskunnig, motiverad och öppen för förändring är en av de centralaste förutsättningarna, för att vi i Lovisa ska kunna garantera en kvalitativ småbarnspedagogik. Att satsa på personalens välmående, fortbildning och stöd är en kostnadseffektiv metod då personalens löner är den största utgiften inom småbarnspedagogiken. Det är också viktigt att styra rätt mängd resurser till rätt ställe för att säkerställa att småbarnspedagogikens mål uppfylls och de ekonomiska resurserna används på det mest effektiva sättet.

5.1. Ledarskapet inom småbarnspedagogiken

Ursprungsmodellen för ledarskap inom småbarnspedagogiken i Lovisa stad har varit att varje daghem hade en egen föreståndare. Närchef för familjedaghemmen samt den öppna småbarnspedagogikens personal var ledaren för småbarnsfostran. Daghemsföreståndarnas och ledarens förman var chefen för småbarnsfostran.

Då chefen för småbarnsfostran gick i pension 1.1.2015 gick Lovisa stad in för att ändra ledarmodell inom småbarnspedagogiken. Ledaren för småbarnsfostran fungerade under ett års tid som t.f. chef för småbarnsfostran och därmed delades hennes ansvarsområden bland föreståndarna. Tanken var att med tiden avskaffa uppgiften ledare för småbarnsfostran, vilket förverkligades 1.1.2016.

Daghemsföreståndarnas antal ändrades från elva till fem och de fick förmansansvar och pedagogiskt ledarskapsansvar för flera enheter. Ledaren för småbarnsfostran hade tidigare förberett många

utvecklingsärenden inom småbarnspedagogiken, men i och med avskaffandet av uppgiften, behövde utvecklingsärendenas beredning delas på chefen för småbarnspedagogik (titeln ändrades 1.1.2016 att motsvara lagen för småbarnspedagogik) och daghemsföreståndarna.

De daghem, som tidigare hade haft en daghemsföreståndare som arbetade i barngrupp, fick nu en barnträdgårdslärare, som arbetade i barngruppen på heltid. Alla daghem behöll sina viceföreståndare.

Småbarnspedagogiken har stått inför stora förändringar från och med 1.8.2015 då lagen för småbarnspedagogik uppdaterades. I oktober 2016 publicerade Utbildningsstyrelsen de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik. Därefter påbörjades arbetet med den lokala planen som stod klar att ta i bruk 1.8.2017. Småbarnspedagogiken har fått en ny avgiftslag, som togs i bruk 1.3.2017 och uppdaterades under året för att tas i bruk 1.1.2018. Följande steg i utvecklingen är en ny lag för småbarnspedagogiken, som är meningen att träda i kraft 1.8.2018.

Personalen behöver ledning och stöd i implementeringen av den nya planen, så att den blir ett konkret arbetsredskap i arbetet bland barnen. Barnträdgårdslärarna ansvarar för att varje barn får en uppdaterad personlig plan som styr verksamhetsplanen som i sin tur fungerar som grund för planeringen, utförandet och utvärderingen av verksamheten i barngruppen. Statistiken visar att en tredjedel av dagens barn har behov av stöd i sin utveckling, vilket ökar kravet på personalens kunskande och behov av stöd i arbetet (se bilaga 4).

Denna ledarmodell som småbarnspedagogiken har haft under snart tre år har varit en fungerande modell. Daghemsföreståndarna har gjort ett bra arbete både i sin uppgift som chef och genom att aktivt delta i utvecklingen av småbarnspedagogiken både i enheterna och för hela staden. Det visar utvärderingen i personalenkäten, som personalenheten gjorde för hela staden vintern 2017. Men i och med att förändringarna inom småbarnspedagogiken har varit många och kommer att bli fler, upplever personalen att de skulle behöva mer konkret stöd av sina daghemsföreståndare och mer resurser för arbetet i barngrupperna. Dessa signaler har lett till att vi stannat upp för att utvärdera modellen och funderat på hur vi kunde hinna bättre med alla arbetsuppgifter utan att öka på resurserna.

Den nya ledarmodellen tas i bruk 1.8.2018, enligt bildningsnämndens beslut 26.3.2018 § 25. Då delas Lovisa in i två områden. Varje daghemsföreståndare ansvarar för fler enheter än idag och avstår från vissa utvecklingsuppgifter. En av föreståndaruppgifterna omvandlas till planerare för småbarnspedagogik. Den uppgiften kommer att koncentrera sig på att bereda utvecklingsärenden.

Daghemsföreståndarna delas i par, och kommer tillsammans att ansvara för sitt område. Varje föreståndare fungerar som förman för egna enheter men kommer i övrigt att dela på uppgifterna med sitt par. De kan stöda varann i knepiga ärenden och vikariera varandra i den andras frånvaro. ***Denna modell fråntar viceföreståndarna behovet att fungera som förman vid föreståndarens frånvaro och ger dem istället möjlighet att koncentrera sig på att leda pedagogik i sina barngrupper. De kommer att kvarstå som viceföreståndare i detta skede. I framtiden ska vi ta ställning till om vi förvandlar deras uppgift till ansvarig läraruppgift.***⁶⁾

Planeraren inom småbarnspedagogik kommer att få ansvar för utvecklingen av småbarnspedagogik i samråd med chefen för småbarnspedagogik. De kommer i sin tur att arbeta som ett par och kunna vikariera varandra. Planeraren ska också fungera som ett stöd för föreståndarna då nya pedagogiska frågor planeras och implementeras bland enheternas personal, ansvara för fortbildning enligt rådande behov och ansvara för större projekt, som är aktuella inom småbarnspedagogiken. Chefen får mer tid för ledarskapsfrågor, information och marknadsföring samt personalfrågor.

Utöver daghem har Lovisa stad även familjedaghem som arbetar med i stort sätt samma uppgifter som daghemspersonalen. Det kunde vara bra att ha en liknande modell för dem. Vi kunde utse en ansvarig familjedagvårdare, en barnskötare, som skulle ansvara för motsvarande uppgifter i familjedaghemmet. Behörighetskravet på barnskötaren kunde vara utbildning som motsvarar de krav vi idag ställer på en dagvårdare. Då skulle lönen vara den samma som en dagvårdare har i ett daghem. I både Duvan och Lyckebo finns personer med behövlig utbildning.⁷⁾

5.2. Personalen och dess behörighetsvillkor inom småbarnspedagogiken

En ny lag om småbarnspedagogik är under beredning och ska träda i kraft 1.8.2018. I utkastet sägs att kommunen och den privata serviceproducenten ska ha tillräckligt med personal inom småbarnspedagogiken, så att syftet med småbarnspedagogiken kan uppnås. Kommunen ska ha tillgång till tjänster av speciallärare i

småbarnspedagogik. Därtill ska det finnas även annan personal som kan stöda barnen enligt deras behov och mål.

Enligt den nya lagen kommer personalens titlar att ändras. Detta behöver Lovisa uppmärksamma vid planering av personalplanen för 2019. ⁸⁾ Ändringar i behörighetsvillkoren behöver uppmärksammas vid nyrekryteringar, och en ny personalgrupp, socionomer inom småbarnspedagogik, ska rekryteras. För att en kommun ska kunna uppnå alla dessa ändringar behövs en övergångsperiod som börjar 1.8.2018 och ska vara klar senast 2030.

Personalen i en daghemsgrupp ska i framtiden bestå av en lärare i småbarnspedagogik (motsvarar dagens barntädgårdslärare), en socionom inom småbarnspedagogik och en barnskötare inom småbarnspedagogik (som motsvarar dagens dagvårdare). Varje yrkesgrupp bidrar med sitt kunnande och ansvarar för delar som deras utbildning har skolat dem för, för att tillsammans bilda ett mångprofessionellt arbetsteam, som kan stöda barnet i dess utveckling, fostran och inläring på bästa möjliga sätt. Uppgiftsbeskrivningarna för dessa yrkesgrupper kommer att precisera ansvaret mellan dem. ⁹⁾

I och med att övergångsperioden är så lång kommer Lovisa att uppnå omvandlingen under utsatt tid. Socionomer kommer att rekryteras an efter som en dagvårdare/barnskötare av en eller annan anledning säger upp sig (t.ex. vid en pensionering).

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
lärare	33	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
socionom	1	4	5	10	13	13	14	15	19	22	25
barnskötare i grupp	64	58	57	52	49	49	48	47	43	40	37

Tabell 6: Uppskattning för övergången under 2019 – 2030 (källa: personaladministrationens datasystem Populus)

Tabellens siffror är en uppskattning enligt nuvarande grupper personal. Nya grupper som grundas efter 1.8.2018 följer de nya rekommendationerna för personalstruktur. Vilken tidtabell övergången i verkligheten kommer att ha kan vi inte förutspå. Vi vet inte när någon av personalen beslutar sig för att avgå. Orsakerna för avgången kan vara pensionering, omskolning, flyttar från orten osv. Övergången kommer högst antagligen att gå snabbare än kalkylen visar.

Utöver dessa yrkesgrupper ska småbarnspedagogiken ha:

- daghemsföreståndare
- familjedagvårdare
- speciallärare i småbarnspedagogik (nuvarande specialbarntädgårdslärare)

Lovisa har utöver dessa nämnda även ambulerande dagvårdare som omvandlas till ambulerande barnskötare, resursdagvårdare som omvandlas till resursbarnskötare och gruppfamiljedagvårdare som omvandlas till familjedagvårdare (varav en per familjedaghem kunde enligt den nya ledarmodellen bli barnskötare).

Till daghemspersonalens uppgifter hör inte köks-, städ- och tvätteriuuppgifter. För dessa ändamål finns personal från stadens kost- och städservice med undantag för tvätteritjänsterna. Småbarnspedagogiken använder för lakantvätt etc. Lovisa Tvätteris tjänster, enligt stadens avtal. Daghemspersonalens uppgift är att koncentrera sig på att sköta sin grunduppgift; Fostran, undervisning och vård av barn.

Lovisa stads småbarnspedagogik har några personer som sköter köksuppgifter i egenskap av daghemsbiträde. De finns placerade i Koskenkylän esikoulu, som finns i en barack, i Lekgården och i Ruukin päiväkoti. En överföring av dem till kost- och städservice kommer att bli aktuell vid årsskiftet.¹⁰⁾

Maten transporteras till alla daghem från centralköket. I de flesta daghem sköts kost- och städservicen av en eller två personer med uppgiften flerkunnig inom städ- och kostservicen. Städningen sköts i alla daghem av stadens städservice men i några daghem sköter vårdpersonalen köksuppgifterna. Dessa är Isnäs daghem och Kuggom daghem. Detta är sådant vi behöver åtgärda. Diskussioner med köks- och städservicen har påbörjats under utredningens gång.

Familjedaghemmen Duvan och Lyckebo sköter både uppköp, matlagning, disk och städning själv. Familjedaghemmen räknas till familjedagvård och familjedaghemmets miljö ska vara så hemlik som möjligt.

5.3. Rekrytering av personal

Lovisas personalsituation inom småbarnspedagogiken är bra just nu. De tillsvidare uppgifterna är besatta med behörig personal. För tillfället har vi ingen ordinarie uppgift tidsbundet ersatt på grund av att vi inte skulle ha hittat en anställd med rätt behörighet. Till tidsbundna uppgifter har vi dock haft svårare att rekrytera personal med rätt behörighet. Bristen på korttidsvikarier har tidvis varit så stor att vi inte hittat någon ersättare överhuvudtaget.

Behöriga dagvårdare har varit lätta att anställa. Ansökningarna till en ledig uppgift har tidvis kunnat vara över tio var av cirka hälften haft rätt behörighet. Barntädgårdslärare med pedagogie kandidat examen har varit den svåraste målgruppen vid rekryteringarna. Att anställa personer på socionomuppgift inom småbarnspedagogiken har vi ingen erfarenhet av, i och med att det blir aktuellt tidigast hösten 2018. Vi har haft lättare att rekrytera personer med socionomutbildning till barntädgårdsläraryuppgifter, vilket tillsvidare är möjligt.

Då vi rekryterar nya lärare kommer behörighetskravet från och med hösten 2018 att vara pedagogie kandidat examen i småbarnspedagogik. För att få veta hur dagens studerande tänker om vad som kunde locka dem att söka lediga uppgifter i Lovisa har jag intervjuat några andra årets barntädgårdslärostudenter i Helsingfors under januari 2018. De svarade:

- lönen
- möjligheter till fortbildning
- eventuella tjänstebostäder eller hjälp med att hitta lägenhet
- gratis mat
- trevliga arbetsmiljöer
- samarbete
- möjligheten att kunna påverka, att bli hörd
- att personalens välmående värdesätts

Chefen och planeraren inom småbarnspedagogiken behöver planera rekryteringen väl för att kunna konkurrera med andra kommuner. Idag lider våra västra grannkommuner och huvudstadsregionen stor brist på behörig personal, så vi tävlar med många om de få som får sin examen.

5.4. Personalens välmående

Personalens välmående består av många mindre element. På arbetsplatsen gör förmännen sitt bästa för att personalen ska ha bra förutsättningar för att kunna utföra sin grunduppgift på bästa möjliga sätt. Ändringarna i ledarskapet planerades för att garantera daghemsföreståndaren mer tid för att stöda personalen i de förändringar som kraven inom småbarnspedagogiken har tillfört. Personalen har behov av stöd i utvärdering och planering av verksamheten samt i samarbetsfrågor. Då en ny arbetare börjar är det viktigt att daghemsföreståndaren introducerar henne i både organisationens och enhetens målsättningar och värdegrund, samt i arbetsuppgiften. Utvecklingssamtal förs årligen men har visat sig vara tidsmässigt utmanande. Vi kommer att planera i samråd med arbetsvälfärdskoordinatören en ny utvecklingssamtalsmodell för gruppamtal, som lämpar sig bättre för småbarnspedagogiken.

Planeraren fungerar som ett pedagogiskt stöd för daghemsföreståndarna. Chefen för småbarnspedagogik ska koncentrera sig på att stöda dem i ledarskapet. Vi har satsat mycket på ledarskapsutbildning och -fortbildning, både internt och externt, och den satsningen fortsätter i den takt behovet så kräver.

Arbetshandledning har erbjudits till de enheters personal som haft behov av det. Arbetshandledning har gett personalen och daghemsföreståndaren de verktyg de behöver för att kunna hitta tillbaka till målet och grunduppgiften samt klargjort spelreglerna och rollfördelningarna i arbetsgemenskaperna. Detta har varit en viktig stödåtgärd och gett bra resultat och hjälp. Arbetshandledning ska även i fortsättningen vara möjlig att få, både personlig och i grupp.

Inneluftsproblemen har ökat i Finland, men tack och lov har småbarnspedagogikens enheter tills vidare klarat sig lindrigt. Vi behöver klara direktiv då en misstanke uppstår, för alla signaler tas på allvar. Lovisa stad har under 2018 utsett en arbetsgrupp som kommer att klargöra processen för hur man går tillväga då man misstänker inneluftsproblem i en enhet.

Ökat behov av stöd hos barn, främst då vi talar om svårigheter i barnets känsloliv och beteende (socioemotionella svårigheter), är en utmaning för personalen. De socioemotionella svårigheterna har ökat under de senaste åtta åren från åtta barn till 35 barn. Personalens pedagogiska kunnande har visat sig vara otillräckligt för att hjälpa dessa barn och samarbetsparter har varit svåra att få tag på som kunde handleda personalen i vardagen. Småbarnspedagogiken behöver satsa på fortbildning för personalen, för att de ska få en större förståelse för vad barnet behöver och verktyg att använda i vardagen. Den vuxnes närvaro är mycket viktig för barnet, vilket betyder att gruppen i dessa fall kan behöva en extra vuxen, en resursdagvårdare, för att kunna garantera barnet tillräckligt snabbt hjälp i vardagen och för att få handledning i hur man ska klara av en situation utan att agera ut mot andra barn och vuxna. Samarbetet med vårdnadshavarna är viktigt. Alla behöver arbeta konsekvent mot samma mål.

Personalens sjukledigheter har ökat märkbart inom småbarnspedagogiken. Tidigt ingripande enligt Lovisa stads direktiv tillämpas, liksom också trepartssamtal med arbetshälsovården. Arbesskyddets plan sätter upp årliga teman och planeras utgående från orsakerna till personalfrånvaron, till exempel årets tema är ergonomi i arbetet, som ska uppmärksamma oss i Lovisa, att personalen använder rätta hjälpmedel i arbetet (till exempel i daghem använda påklädnadstrappa eller pall vid hjälp vid av- och påklädning av barn) och rätta ställningar vid lyft och böjningar (till exempel vid blöjbyten). På detta sätt ska vi i arbetet förebygga skador i stöd- och rörelseförmågan, som är den största orsaken till frånvaro.

Under de senaste åren, då kraven inom småbarnspedagogiken ändrat i snabb takt, har vi märkt motstånd mot förändringar hos vissa personer i personalen. Det är helt naturligt och dessa personer behöver mer tid än andra att anamma de nya verksamhetssätten och ändra sin attityd till dem. Vi, inom småbarnspedagogiken, har stannat upp och gått igenom våra uppgifter, verktyg och metoder för att kunna utvärdera arbetsbördan och planera uppgifterna vettigt. Vi har förtydligat uppgiftsbeskrivningarna och gått igenom processer för att undvika dubbelt arbete. Under samtal med personalen framkommer fortfarande att gamla kvarlevor finns kvar som bidrar till att öka arbetsbördan då vi gör en sak på både gammalt och nytt sätt. Detta behöver våra daghemsföreståndare vara uppmärksamma på och åtgärda då det uppdragas.

Hur en person mår psykiskt och/eller fysiskt behöver personen själv reflektera över och ta ansvar för. När alla delar är i skick mår såväl personen som hela personalen bra och orkar göra en bra insats, vilket i sin tur ger småbarnspedagogiken en hög kvalitet. Ju flera delområden som är i oskick desto större är risken för att personalens välmående riskeras och kvaliteten i arbetet lider.

6. Olika samarbetsformer

Småbarnspedagogiken har ett tätt samarbete med olika aktörer både inom staden och tillsammans med tredje sektorn.

6.1. Digital utveckling

6.1.1. Infrastrukturen

I dagens läge har daghemmen och familjedaghemmen inget wifi-nätverk. I och med att även småbarnspedagogiken kommer att ha ökade krav på digitala verktyg ska alla enheter utrustas med ett wifi-

nätverk. Under år 2018 kommer ADB-avdelningen att gå igenom alla enheters wifi-möjligheter. Vissa daghem och familjedaghem finns på områden, där basen redan finns och ett wifi-nätverk är lätt att förverkliga. Vissa daghem kräver lite större arrangemang. Svåraste området är Isnäs, där förbindelserna är de mest utmanande.

Den övriga infrastrukturen (övervakningskameror, luftkonditionering, ventilation, el och värme) ska utredas närmare under den mera djupgående utredningen av fastigheternas skick och reparationsbehov år 2019. ¹⁾

6.1.2. Elektronisk service för vårdnadshavare

För tillfället använder småbarnspedagogiken programmet Pro Consona som sitt administrationsprogram. Lovisa stad valde år 2010 Pro Consona som sitt administrationsprogram för småbarnspedagogiken på grund av att socialarbetet och småbarnspedagogiken i de gamla kommunerna använde det. Pro Consona innehåller elektronisk service för barnfamiljer genom att erbjuda

- ansökan till småbarnspedagogik
- placerings- och avgiftsbeslut
- meddela barnets vårdbehov
- barnets tider dokumenteras, då barnet anländer och avlägsnar sig

Inom en snar framtid skulle småbarnspedagogiken behöva få barnets plan i elektronisk form, så att den smidigt (med lov av vårdnadshavarna) kunde överföras till förskoleundervisningen och senare till den grundläggande undervisningen. För att detta skulle vara möjligt behöver småbarnspedagogiken utreda vilket program som skulle lämpa sig för att kunna synkronisera programmet med utbildningens program.

De vårdnadshavare som svarade på vår enkät i januari 2018 visade sitt intresse för att också småbarnspedagogiken skulle använda sig av Wilma, ett program som skolan använder för information. Även denna aspekt ska utredas vidare i val av program.

Vilket program som småbarnspedagogiken ska använda utreds för att reda ut vilka alternativ det finns, vad de kostar och vad de kan erbjuda. Första kontakt med programupprätthållare kommer att ske i maj 2018. I den processen kommer utbildningen att vara delaktig. ²¹⁾

Småbarnspedagogiken använder, liksom skolorna, peda.net för att informera vårdnadshavarna om vad som händer i gruppen och vad som är på kommande, en slags modern anslagstavla.

6.1.3. Digitala verktyg för personalen

Varje barngrupp har idag en smarttelefon, som har koppling till VakaMukana-programmet, som är det program vi använder vid elektronisk in- och utloggning av barnen, på morgnarna och eftermiddagarna. Denna telefon är betydande i krissituationer, om lokalen måste utrymmas. Då hittar personalen uppgifter på de barn som finns närvarande, vilka som är lediga, vilka som gått hem samt alla vårdnadshavares kontaktuppgifter. Detta program är skyddat och kan inte öppnas av obehöriga. Telefonen kan också användas för fotografering, då barnens verk och upplevelser dokumenteras. Telefonen är på leasingavtal och kostar ungefär 100 euro i året och leasas för två år i gången.

År 2019 behöver alla lärare en egen bärbar dator. Barnens planer för småbarnspedagogik ska i framtiden göras elektroniskt, vilket ger ett behov att varje lärare behöver en dator som sitt verktyg. Lovisa stad har ett leasingavtal för datorer och utgiften på en dator blir uppskattningsvis 350 euro för ett år. Datorn leasas för tre år i gången. Utöver lärardatorer behöver den övriga personalen även tillgång till datorer. Vi får utvärdera under tidens gång om det blir behov för flera datorer i enheterna. ²²⁾

Varje daghemsföreståndare har var sin dator och iPad, via vilka de kommer åt alla verktyg som behövs i arbetet oberoende av var de arbetar (i sitt kansli eller i en enhet).

6.1.4. Digitala verktyg som används för inläring

År 2018 kommer varje grupp att få en egen iPad. Med denna får grupperna börja träna på att använda iPad i undervisningen. iPaden kan också användas vid dokumentation av barnens verk och upplevelser samt som verktyg i barnens eget handlande. Varje grupp får efter ett års användning utvärdera behovet och användningen. Om de anser att de behöver flera iPads i gruppen i undervisningssyfte kan de budgeteras i år 2020:s budget. Även andra elektroniska verktyg kan bli aktuella. Just nu är det svårt att ta ställning till vilka som kommer att behövas. På marknaden finns många olika material, allt från stora pekskärmar till små robotar. Varje grupp måste också kunna påvisa behovet innan budgeteringen och anskaffningen.

En iPad kostar på leasingavtal ungefär 200 euro i året och leasas för tre år i gången.

För att personalen ska kunna lära sig att använda alla behövliga elektroniska verktyg både i sitt arbete vid planering, dokumentation och utvärdering samt i undervisningen av barn behöver personalen få möjlighet att få fortbildning i detta. Detta kommer att planeras så att personalen får den kunskap de behöver i sitt arbete. Vi behöver välja rätta kurser för personalen för varje persons utgångsläge är olika. Många är redan vana vid att använda elektroniska verktyg, men det finns även de som använt mycket lite.

6.2. Lilla kulturstigen

Lovisa stads utbildning och kultur har i samarbete utformat en kulturstig för skolorna, eleverna. Inom kulturstigen erbjuds olika årskurser olika kulturevenemang. Varje elev ska via denna stig delta och bekanta sig med ett visst antal olika kulturevenemang under sin förskoletid och den tid hen går i den grundläggande undervisningen. Nu planeras en utvidgning av kulturstigen att omfatta även småbarnspedagogiken. Den delen kommer att kallas för Lilla kulturstigen.

I och med att avståndet mellan de flesta daghem och centrum, där de flesta kulturhusen finns med sitt utbud, är för långt för att barnen ska kunna besöka dem, behöver vi planera hur vi kan föra kultur till daghemmet. Inom småbarnspedagogiken kan vi inte förverkliga kulturstigen årskursvis, utan behöver tänka enhetsvis och att verksamheten passar barn i åldrarna 1-5. Vårt mål är att erbjuda kulturverksamhet, konstupplevelse, som är anpassad enligt barnets ålder. Ett barn som är under 3 år ska erbjudas en konstupplevelse på ett lite annat sätt än ett barn som snart fyller fem.

Under våren och försommaren 2018 kommer enheterna att få ett smakprov på vad Lilla kulturstigen kunde erbjuda. Smakproven kommer att planeras och förverkligas av en av stadens kulturproducenter i samarbete med museiintendenten. **Under hösten 2018 ska varje enhet få utse en egen kulturansvarig, som tillsammans med kulturproducenten ska planera och organisera Lilla kulturstigen och fungera som en kontaktperson mellan enheterna och kulturproducenten. På detta sätt ska behovet och intresset kunna påverka utbudet och välja vilket "paket" enheten får under året.**²³⁾

6.3. Musikleik på daghem

Idag har vi samarbete med Musikinstitutet, för att alla barn som är intresserade av musikleik kan delta. Under verksamhetsåret 2017-2018 har vi haft ett projekt via vilket vi har kunnat erbjuda alla intresserade barn avgiftsfritt musikleik i sex olika daghem: Isnäs daghem, Määrlahden päiväkoti, Rauhalan päiväkoti, Tessjö daghem, Valkom daghem och Villekulla daghem. Från och med hösten 2018 är det meningen att denna verksamhet ska erbjudas även i de övriga daghemmen. I år har verksamheten finansierats med projekt pengar som Musikinstitutet fått från Aktia. Nya pengar söks igen för att vi ska kunna utvidga verksamheten och fördjupa den genom samarbete med till exempel Dansinstitutet.

För framtiden behöver vi hitta en lösning på hur vi ekonomiskt ska kunna erbjuda samma verksamhet avgiftsfritt till alla intresserade barn. Ett förslag på hur vi kunde dela kostnaderna mellan Musikinstitutet och staden är att Musikinstitutet skulle stå för en tredjedel av pedagogernas löner, småbarnspedagogiken för en tredjedel och kulturväsendet för en tredjedel. Kommunen kan också söka understöd för kultur på daghem av både utbildningsstyrelsen och kulturfonden. Detta fördjupas vidare i samband med budgetberedelsen för 2019.²⁴⁾

6.4. Församlingarna

Lovisa stads daghem samarbetar med församlingarna. Inom Lovisa finns idag fem olika församlingar; Liljendal församling, Lovisa finska församling, Lovisa svenska församling, Pernå församling och Strömfors församling. Varje församlings samarbete med småbarnspedagogiken ser olika ut beroende på resurser och valda satsningar.

I Lovisa stads plan för småbarnspedagogik finns inte utskrivet hur samarbetet ska se ut med församlingen. Den delen har uteblivit på grund av att Utbildningsstyrelsen höll på att utforma direktiv för det, och de blev klara först långt senare.

Nu har vi fått Utbildningsstyrelsen rekommendationer och inleder under hösten 2018 diskussioner med församlingarna för att utforma Lovisas modell för samarbetet.²⁵⁾

Församlingarna står inför en stor organisationsförändring då sju församlingar (Lappträsk finska och svenska församlingar medräknande) ska bli två från 1.1.2019. Småbarnspedagogiken kommer att vara aktiv samarbetspart i detta övergångsskede med de båda blivande församlingarna.

6.5. Barnrådgivningen

Rådgivningens hälsovårdare gör ett tätt samarbete med småbarnspedagogikens barntädgårdslärare kring barnets 3-års granskning. Ett barn som är i daghem erbjuds (med vårdnadshavarens godkännande) 3-årsgranskningen på daghemmet. Hälsovårdaren kommer överens om en tid med barntädgårdsläraren för granskningen. Granskningar görs på daghemmen två gånger om året, en gång under hösten och en gång under våren. I själva granskningen deltar alla enhetens barn som fyller tre år under terminen.

När granskningen är gjord deltar både barntädgårdsläraren och hälsovårdaren i det så kallade vasusamtalet (då barnets plan för småbarnspedagogik uppdateras) där de träffar barnets vårdnadshavare och diskuterar barnets styrkor och utvecklingsbehov. Vid behov deltar också specialbarntädgårdsläraren och andra samarbetsparter i samtalet.

Denna modell ska förenkla vårdnadshavarens vardag, då hen behöver ordna ledigt från arbetet endast en gång. Hen behöver inte föra barnet till rådgivningen utan behöver enbart komma till daghemmet för att delta i samtalet enligt en överenskommen tid. Detta ska också underlätta samarbetet mellan alla professionella samarbetsparter då alla deltar i samma diskussion och delges samma information utan att tystnadsplikten blir ett hinder.

7. Vägkarta för Lovisa stads småbarnspedagogik

Utredningen visar att utveckling av småbarnspedagogik kräver en långtidsplan. En del av förslagen är redan nu under arbete, några är möjliga att förverkliga ganska snabbt, men en del kräver mer planering, förberedelser och tar en längre tid att förverkliga. Lagändringar och vissa val kommer att betyda större utgifter för småbarnspedagogiken, vilket också kräver en längre process och behöver granskas under en längre tid för att kunna se nyttan av den höjda utgiften. Vårt mål är att erbjuda varje barn en småbarnspedagogik av hög kvalitet. Men i en liten stad som Lovisa kan vi dock inte erbjuda samma serviceutbud som en stor stad. De val behöver Lovisas beslutsfattare göra i samråd med tjänstemännen, som ska förverkliga besluten.

Vi kan inte utveckla allt på en gång. Utvecklingen ska vara fortgående. För att få riktlinjer för vad vi ska utveckla och i vilken prioriteringsordning utvecklingen ska ske, gör vi upp en vägkarta för fortsatt utveckling inom småbarnspedagogiken. Vägkartan består av de delar som behöver utvecklas, och som har nämnts i utredningen. Vägkartan avbildas i en matris som finns i bilaga 5. Bedömning av konsekvenser för barn (LAVA) görs i varje större ärende skilt för sig i det skedet ärendet förs till beslut.

Fastigheter/Lokaliteter

¹⁾ Utredning av enheternas funktionsduglighet, byggnadernas skick och behov av reparationer (LAVA), 2019

- 2) Långsiktig lösning för Hedbacka daghems lokaler, 2021
- 3) Långsiktig lösning för Isnäs daghems lokaler, 2018
- 4) Nytt daghem planeras och byggs (LAVA), 2019-2021

Personal

- 5) Öppet daghem Treffis får en lärare i småbarnspedagogik, 2019
- 6) Viceföreståndarna får en ny uppgiftsbeskrivning och blir eventuellt ansvariga lärare i småbarnspedagogik, 2019
- 7) Familjedaghem får en personalstruktur på två familjedagvårdare och en barnskötare, 2019
- 8) Personalens uppgiftsbenämningar ändras från barnträdgårdslärare till lärare i småbarnspedagogik, dagvårdare till barnskötare inom småbarnspedagogik, specialbarnträdgårdslärare till speciallärare i småbarnspedagogik, 2019
- 9) Daghemmens personalstruktur omvandlas till en lärare, en socionom och en barnskötare, 2018 – 2029
- 10) De kvarvarande köksuppgifterna överförs från småbarnspedagogiken till köks- och städservicen 1.1.2019, 2018

Verksamhetsformer

- 11) Planering av skiftesvården som innefattar nattvård, 2018
- 12) Skiftesvården koncentreras till det nya daghemmet. Tessjö och Forsby daghem upphör att erbjuda skiftesvård (LAVA), 2021
- 13) Utveckling av tvåspråkiga grupper, 2018 – 2019
- 14) Krisumajas utredning och planer för framtiden, 2018 – 2019
- 15) Lekklubb avslutas som vårdform och alla intresserade barn erbjuds hel- eller deltid i daghem eller familjedaghem, 2019
- 16) Förskolor flyttas under skolans regi, 2018 och 2020
- 17) Utredning över förskolebarnens morgon- och eftermiddagsvård (LAVA), 2019
- 18) Frågan om avgiftsfri småbarnspedagogik förs till beslut, 2018

Kommuntillägg

- 19) Höjning av kommundillägg till privatvårdsstöd, 2018 och därefter vart annat år
- 20) Kommuntillägg till hemvårdsstödet fortsättning 1.1.2019 (LAVA), 2018

Verksamhetssamarbete

- 21) Byte av program inom småbarnspedagogiken, 2018 – 2020
- 22) Anskaffning av datorer till lärarna i småbarnspedagogik, 2019
- 23) Lilla kulturstigen inleds, 2018
- 24) Kostnadsförslag över musiklek, 2018
- 25) Planering och förverkligandet av samarbetet med församlingarna, 2018 – 2019

Marknadsföring

- 26) Marknadsföring
 - Utveckla småbarnspedagogikens nätsidor på adressen www.loviisa.fi/sv, 2018
 - byta namn på daghemmen från byanamn till personliga namn, 2018
 - anskaffning av skyltar till daghemsväggar och vägkorsningar, 2019
 - daghemmens uppgifter uppdateras i Lovisas karttjänst på www.loviisa.fi/sv, 2018
 - Lovisa stads marknadsföringskampanj, 2018

8. Bilagor och bakgrundsmaterial

8.1. Bilagor

Bilaga 1	Kommuninvånarenkätens frågor och svar
Bilaga 2	Barnintervjuer
Bilaga 3	Statistik över barn i Lovisa (källa: befolkningsregistret och Pro Consona)
Bilaga 4	Statistik över barn i behov av stöd (källa: specialbarntädgårdslärares statistik)
Bilaga 5	Vägkarta i matrisform

8.2. Bakgrundsmaterial

Lovisa stads strategi
Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030 (finns inte på svenska)
Lag om småbarnspedagogik 19.1.1973/36
Utkast av den nya lagen om småbarnspedagogik, som ska träda i kraft 1.8.2018
Riktlinjer för småbarnsfostran i Lovisa och Lappträsk
Blankett för bedömning av konsekvenser för barn